

Értékmentés a XXI. században, Hódmezővásárhelyen

A címet olvasván két dolog lehetséges. Egyik, hogy az olvasó átugorja: gondolván, nincs benne semmi új, ez agyonbeszélt téma. A másik, hogy felcsillan a szem: napjaink információs sztrádján ugyan mit és hogyan menthetünk meg még a gazdasági és értékválságtól blokkolt társadalomban?!

E jelenséget Hódmezővásárhelyen, az egy éve indított *Vásárhelyi Látóhatár* című helyismereti, irodalmi, művészeti folyóirat hozta felszínre.

A recesszió hatására egyre több médium ajtaja ugyanúgy bezárult, mint a kulturális, a gazdasági szféra egyéb területein. Éppen ezért, amikor útjára indítottuk a *Vásárhelyi Látóhatár* helyismereti, irodalmi, művészeti folyóiratot, nagy készülődés és várakozás töltötte el az érdeklődőket, mi több, a kételkedőket is.

Hódmezővásárhely közel ötvenezer lakosú dél-alföldi város, az ország más településeihez hasonló gazdasági, társadalmi problémákkal küszködő, viszont a művészetre, irodalomra érzékenyen reagáló, alkotó szellemű közösség. Mit várhatunk ilyen körülmények között az emberektől? – merülhet föl joggal a kérdés. Lesz-e kereslet egy magasabb értékrendet célul kitűző folyóirat iránt? Vannak, akik úgy vélik, napjainkban alábbhagyott az értékeink iránti érdeklődés. Hogy kinek, mi az érték, az persze személyenként változó. És kérdés az is, mikor mondhatjuk azt, hogy megéri manapság a provincián túlmutató, de a gyökerekbe kapaszkodó folyóiratot kiadni?

Városunkban jelenleg is több tucat civil szervezet, közösség munkálkodik, az esetek többségében tevékenységük egyik hivatása, hogy az adott érdeklődési területüknek megfelelő értékeket közkinccsá tegyék.

A közösségeket egyéneket alkotják. Ezen egyének a marasztaló, visszafogott kulturális álmukból fölébrednek egy valószerűtlennek tűnő helyi kezdeményezés kapcsán, történetesen e folyóirat születése, illetve az általa generált szellemi pezsgés hatására. Minden lapszámunkat nyilvános bemutatón ismertetjük szerzőink közreműködésével, helyi és egy-egy adott szakterület országosan elismert szaktekinthelye, művésze felkérésével, akik többnyire az adott szám szerzői közül kerülnek ki. E bemutatóink helyszíne változó, alkalmazkodunk a lapszámok vezető anyagához, vagy egy jelentős városi eseményhez, évfordulóhoz. A folyóirat célja nem más, mint a „rejtőzködő értékek felszínre hozása”, amely „a generációk szimbolikus kézfogásával” valósul meg.

Meglepően sok szerző ajánlja föl kéziratát közlésre, túl azon a vágyukon, hogy „látva láttassanak”. A személyes megmutatkozáson túl, magával hoz egy előre ki nem számítható helyzetet is. Ez pedig nem más, mint az adományozási kedv. Csak remélni tudtuk a folyóirat indításakor, hogy a bemutatóinkon mindig lesz „valaki”, aki az addig féltve őrzött, de a város vagy térség, esetleg azon is túlmutató terület

„kincseivel” gyarapítja a levéltár, könyvtár helyismereti gyűjteményét. A *Vásárhelyi Látóhatár* kezdeményezi a följánlást, amelyben a Németh László Városi Könyvtár és a Csongrád Megyei Levéltár Hódmezővásárhelyi Fióklevéltára éppúgy partnerünk, mint az egyéb intézmények, olvasóink, szerzőink.

Az előzetes följánlások alkalmával elbeszélte „sorstörténet” néha oly valóságos, amit elgondolni sem lehet. A múltidézések rendkívüli érzéseket, gondolatokat hoznak felszínre az emberekből.

2011. március 17-én tartottuk ez évi első lapszámunk bemutatóját. A Németh László Városi Könyvtár olvasóterme zsúfolásig megtelt, a ruhatárnál is ácsorogtak, akik részesei szerettek volna lenni az újabb történelmi pillanatoknak. Elérkezett az adományozás pillanata. Osváth László, a Magyar Rádió egykori főszerkesztője, régi könyves, ifjúkorában színész is volt, könnyeivel küszködve adta át az országosan elismert vásárhelyiekkel kapcsolatos interjúinak, műsorainak forgatókönyveit, jegyzeteit, levelezéseit, eddig publikálatlan dokumentációját e szavak kíséretében:

„Hálás vagyok a sorsnak, hogy megélhettem ezt a pillanatot. Itt van mindezen ebben a börtönkötésben, ami még megmaradt az életemből. Szülővárosomnak nagy szeretettel! Életemet mindig meghatározta ez a kötődés, a szülőföldi gyökerekhez való kötődés. Nem tagadom, sőt, örömmel tölt el, hogy munkám során, bármi is volt az, valahol mindig a rajongásig szeretett szülővárosom, s az innen hozott értékrend határozta meg az életemet! Igyekeztem az értékeket a magam módján gazdagítani, gyarapítani. Nem szerénytelenül azt állítani, hogy én, hogy mi mindannyian része vagyunk a magyar kultúrának, mi együtt alkotjuk ezt a csodálatos magyar kultúrkincset, mely nem csak gyönyörűség, hanem nagy felelősség is. Az élet nagy ajándék, hogy itt és most, az Önök társaságában beszélhetek a végtelen kötődésemről, melynek csak apró lenyomatát képezi az általam összegyűjtött anyag, melyet a kutatók talán haszonnal forgathatnak munkáik során. Kívánom, hogy másoknak is hozzon annyi gyönyörűséget, s adjon annyi erőt e feljegyzések olvasgatása, mint nekem adott a szülőföld, a rég látott gyerekkori játszótársak emlékeinek fölidézése, egy-egy találkozás a vásárhelyi híros promenádon, amely pillanatok időről-időre visszarévednek, s így még nyolcvan év után is – vagy épp ezért – megremegetik a szívemet.”

Soós Csilla könyvtárigazgató rávilágított arra, hogy napjainkban, amikor az emberek bezárkóznak, sok esetben önmaguk előtt is, mily nagy öröm ilyen pillanatok részese lenni. Ezzel együtt felelősség átvenni, megfelelően kezelni a valóban nemcsak helyi, hanem a magyar kultúrkincs e részletét, amelyet reájuk bízunk.

A *Vásárhelyi Látóhatár* Adománylevelet ad át a feleknek, ebben rögzítjük az ajándékozás tényét, kézjegyükkel ellátva a dokumentumot.

Az ünnepi pillanatok mindenkit meghatnak. Ez a pillanat pedig többnyire újabb kezdeményezést szül.

Jelenleg több adomány, illetve följánlás várakozik szerkesztőségünkben, várja az átadás pillanatait. Az adományokat a folyóiratban is bemutatjuk, hogy minél többen tájékozódjanak róluk. Mivel a bemutatóinkat közvetíti a helyi rádió és televízió is, így igen széles körben megismerhetik az új dokumentumokat.

Néhány érdekesség:

„Spissák Lajos száznyolcvan darab, a múlt század húszas-harmincas éveiben készült, saját kezűleg digitalizált fényképet hozott magával. Az eredeti, üveglemezekre rögzített negatívok 2005-ben, a véletlen szerencsének köszönhetően kerültek elő egy Révai utcai ház padlásáról. A főlvételeken egyetlen személy volt ismerős, Nagygyörgy Sándor egykori tabáni református lelkész. A képek jó része kiváló minőségű, jól megkomponált, hely-, kor-, és technikatörténeti, néprajzi szempontból is rendkívül érdekes. Olyan értéket képviselnek, amelyet mindenképpen érdemes megmutatni a nagyközönségnek is.” – véleményezte az anyagot Szentí Csilla levéltár-igazgató.

A múlt generációjának jelentős egyénisége Tölcséry István, a Református Főgimnázium (ma Bethlen Gábor Református Gimnázium) tanár könyvtárosa, akiről Köntös István írt emlékezést. Tölcséry Istvánról portrét készített Hadasné Iona, amelyet fia, Hadas János a gimnáziumnak adományozott.

Nem hallgathatom el C. Nagy László, az Alföldi Porcelángyár egykori szakszervezetisének adományát, „A Hódmezővásárhelyi Művészek Majolika és Agyagipari Telepének alapítási története 1910–1918. Írta Weiss Mihály Cseszko Máté” huszonhat oldal A/3-as méretű kéziratát és mellékleteit. Mindezt kiegészíti a fényképgyűjtemény, amelyet személyesen készített az Alföldi Porcelángyár építkezéséről, amíg észre nem vették, és meg nem tiltották neki a fotózást.

Ugyanígy értékes adalék lehet egy helyi adat föltárása, mint például Kardos József tanulmánya, amely hitelt érdemlően igazolja, hogy a vásárhelyi színész, Hegyi Katalin volt Karády Katalin dublőze...

Az értékmentés módja lehet egy európai viszonylatban is közérdeklődésre számot tartó dokumentáció publikálása, elsőként éppen a *Vásárhelyi Látóhatárban*, mint például Korody-Paku István Liechtensteinben élő magyar zongoraművész-tanár Liszt Ferenc genfi tartózkodásának teljes körű feltárását elvégző műve. Mindezt úgy, hogy a Liszt-kézírást is mellékeli, s a teljes dokumentációt először szülővárosában közli...

Hogy mi vezérli a szerzőket, adományozókat, hogy az addig őrzött kincseiket megosszák velünk? Erre nincs kézzelfogható válasz, ez valahol, a lélekben, a tudatban ered.

S hogy meddig tart ez a lélekiemelő kedv? Nem lehet tudni. De nem is ez a fontos, hanem az, hogy egy közösség megpróbál valami szépet, valami lélekiemelő dolgot tenni, amelytől szebbé, értékesebbé válhat az élete, amely által erősödik az összetartozás érzése...

Számos, eddig a feledés homálya által borított érdekes és értékes adatra bukkanunk, amellyel hozzájárulunk a magyar kultúra értékeinek közkinccsé tételéhez. Mindezen túl, nyomtatott jelet is hagyunk a társadalomról, amelyben élünk, megerősítve a digitális kultúránkat, segítve a tudás alapú társadalom kibontakozását. És szolgálva Hódmezővásárhelyt.

Fuchsné Benák Katalin